

1982. De bewoners mogen hun groente niet meer eten.

Een vergeten hoek in Stadskanaal

Vanaf 1964 heeft Philips Stadskanaal stelselmatig sterk vervuild afvalwater gewoon in een sloot weg laten lopen. Het proceswater van de beeldbuisfabriek bevatte ondermeer hoge concentraties zware metalen. Bijna twintig jaar later trok Philips zelf aan de bel en werd de verontreiniging van afwateringssloot Dideldom op een perskonferentie bekend gemaakt.

Kees Siderius

De toenmalige Philips-direkteur meldde dat zijn mensen 'toevallig' enkele monsters slib uit de sloot hadden onderzocht en dat 'tot hun verrassing' was gebleken dat er zware metalen inzaten. Hij erkende dat Philips wist dat er zware metalen in het afvalwater zaten, maar zei 'We wisten niet dat de zware metalen in de sloot zouden bezinken'. Een ongeloofwaardig ant-

woord van de topman van een bedrijf, dat al sinds 1958 regelmatig met zuiveringsschap, gemeente en provincie overlegde over het probleem van het afvalwater. Waarschijnlijk had men geen zin geld te besteden aan het zuiveren van afvalwater, dat je ook zo in de sloot kon laten lopen. Boze tongen beweren in 1982 dat er andere

redenen waren voor Philips om uiterekend op dat tijdstip zelf de giflozing bekend te maken. Voor de beeldbuis-afdeling was steeds minder werk en de multinational wilde graag reorganiseren. Een - te verwachten - verbod op het lozen van dit afvalwater, zou het einde van deze afdeling betekenen aangezien milieu-investeringen niet lonend zouden zijn.

1990. Gonnie Huizing naast de gesaneerde sloot.

Geen paniek

De toenmalige burgemeester van Stadskanaal probeerde de bevolking gerust te stellen en zei dat er geen sprake was van een ernstige situatie. De opmerkelijk voorzichtige houding van het plaatselijke gemeentebestuur is niet verwonderlijk. Stadskanaal is sinds de 50er jaren sterk afhankelijk geweest van de Philipsvestiging. In 1970 bood de fabriek nog werk aan 3000 mensen; bij het bekendmaken van de giflozingen was dit aantal al teruggelopen tot 1700. De dreiging van het verlies van nog meer arbeidsplaatsen, die inmiddels realiteit geworden is, maakte de positie van het gemeentebestuur onaangenaam. Langzaam werd de werkelijke omvang van de verontreiniging bekend. Bodem en zijkanten van de afwateringsloot, Dideldom genaamd, waren sterk vervuild met zware metalen zoals cadmium, lood, zink, koper en tin. Van het zeer giftige cadmium heeft Philips in al die jaren meer dan 3000 kilogram geloosd. De sloot Dideldom loopt van de Philipsvestiging via de bebouwde kom naar het Stadskanaal. Enkele tientallen achtertuintjes grenzen aan de sloot. Na veel onzekerheid en zoeken naar financiering is de vervuilde sloot gesaneerd en leek het probleem opgelost.

Vakbondsschool

Vijf jaar geleden is Gonnie Huizing met haar man aan de Oosterkade in Stadskanaal komen wonen. De voorkant van het lage arbeidershuisje kijkt uit op het Stadskanaal; vanuit de grote achtertuin kun je de Philipsfabriek zien liggen.

Gonnie's man werkte in die tijd bij Philips. De sanering van de Dideldomsloot was al achter de rug.

Samen met haar man bezoekt Gonnie Huizing trouw de vakbondsschool in hun woonplaats. Eén van de thema's, die in het najaar van 1988 werden behandeld, was afval. *'Voor dat project zijn wij toen samen naar de gemeente geweest om een interview te houden over afval, chemokar, enzo,'* vertelt Gonnie Huizing. *'Als slotvraag hebben we toen – heel toevallig – gevraagd: hoe zit 't met onze sloot? De sloot die achter ons huis loopt is namelijk het verlengde van de vervuilde Dideldomsloot. De hele buurt klaagde ook altijd dat er zo'n stank was, vooral in de zomer. De reactie van de man van de gemeente was: die sloot kan niet vervuild zijn, want hij ligt stroomopwaarts van waar ze toen die vervuiling hebben gevonden.'*

Die groente kun je best eten

Groot is de verbazing als er drie weken na het gesprek een brief van de gemeente in de bus ligt. Het gemeentebestuur van Stadskanaal deelt mee, dat de sloot achter Gonnie's huis bij onderzoek toch verontreinigd blijkt te zijn. Dan gaat het allemaal heel snel. Bij een vergadering van de buurt – er staan zo'n 20 huizen op een rijtje – wordt Gonnie Huizing als woordvoerder gekozen. Zij haalt bij alle bewoners handtekeningen op en vraagt een gesprek met de burgemeester aan.

'Dit hier was een vergeten hoek. De burgemeester heeft tijdens dat gesprek zijn excuses aangeboden en gezegd dat de gemeente het niet juist gedaan had. Zij hadden er gewoon niet aan

gedacht. Ook beloofde hij dat de vervuiling zo snel mogelijk aangepakt zou worden.'

Kort daarna is de sloot door Oranjewoud onderzocht. Ook de tuinen zijn in het onderzoek betrokken. Sommige bewoners hadden jarenlang slib uit de sloot voor bemesting over hun hele tuin geschepd. Toen bekend werd dat er weer cadmium aangetroffen was, ontstond er grote onrust onder de bewoners. De meeste mensen gebruikten de tuintjes om er zelf groente te verbouwen. Gonnie Huizing: *'Er werd gezegd: die groente kun je best eten. Maar wij vertrouwden het niet. Ik ben diezelfde dag nog naar de Keuringsdienst voor waren in Groningen gegaan. Het was voorjaar en niemand had al verse groente dus heb ik een pak boontjes uit mijn diepvries meegenomen. Zo'n onderzoek is gratis en gelukkig bleek er niet teveel gif in te zitten. Daarna werd de buurt weer rustig.'*

In de zomer van 1989 is de sanering met alle bewoners individueel besproken. *'Vanaf november zijn ze gaan graven: de sloot, de zijkanten en de achterste 6 meter van de meeste tuinen tot zo'n 60 centimeter diep. Sommige tuinen zijn van voor tot achter, soms wel 20 meter lang, afgegraven. Het is allemaal heel snel gegaan. In januari was overal weer schone grond opgebracht en is er weer een nieuwe sloot aangelegd.'*

Kerstkrans

Gonnie Huizing is over de houding van de autoriteiten zeer te spreken. *'Ik ben erg tevreden over de snelheid van deze sanering. Ook bijvoorbeeld de uitbetaling van de schadevergoeding voor de afbraak van de schuurtjes in onze tuinen. Het geld kregen we binnen twee weken uitbetaald. De contacten met de gemeente Stadskanaal waren prima. Als er weer een rapport binnen was, kreeg ik direkt een telefoontje om op het gemeentehuis te komen praten. En met Kerst heeft iedereen een mooie kerstkrans van gemeente en provincie gehad.'*

Eenmaal heeft ze een negatieve reactie gehad op haar activiteiten. *'Er was een Philips-werknemer die tegen mij zei: 'wat doe je nou, straks sta ik ook nog op straat!' Maar toen we later naar een feestavond van het Philips-personeel gingen – mijn werkte daar immers – toen kreeg ik daar alleen maar positieve reacties.'*

'Door al dat gedoe heb ik wel meer interesse voor milieuzaken gekregen. Je denkt er meer over na: is dat slecht of is dat gevaarlijk? Ik vind, je moet beginnen in je eigen huishouden en ook moeten ze overal een chemokar langs de deuren sturen.'

Gonnie Huizing heeft nog één vraag: *'Wat ik raar vind is dat ze het aanvoerslootje op het Philips-terrein nog niet hebben gesaneerd.'* Inderdaad staat de derde fase van de Dideldom-sanering nog steeds in het provinciaal programma. Het wachten is op geld.